
Я прыйшоў

не на тую

планету

жыць!

Тут

гэтак дзійна...

Сігб'ёрн Обстфельдэр

Выбраная
паэзія

n

паэты планеты

Сігб'ёрн Обстфэльдэр

Выбраная паэзія

*Пераклад з нарвежскай
Лявона Баршчэўскага*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2018

УДК 821.113.5-1
ББК 84(4Нор)-5
О25

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, В. Сёмуха,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Пераклад зроблены паводле выдання:

Obstfelder, S. *Samlede skrifter*. I, II.
Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1950.

Пераклад публікуецца пры фінансавай
падтрымцы NORLA (Нарвежская
Літаратура За Мяжой).

This translation has been published
with the financial support of NORLA,
Norwegian Literature Abroad.

На вокладцы:

*Ода Крог,
Партрэт Сігбёрна Обстфэльдэра, да 1900.*

ISBN 978-985-23-0011-7

©Баршчэўскі Л. П., пераклад на
беларускую мову, 2018.
©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.
©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2018.

З ЛІРЫКІ РОЗНЫХ ГАДОЎ

Сябры

(Venner)

Толькі маленькі спеў пра цябе і мяне
ці пра дні, што прамінулі, пра даўнія ночы –
пакой у прыязным паўзмроку,
лямпа – індыйскі Будда, –
бюст Якабсена¹ ў куце агменю,
Вагнераў партрэт.

Мы сядзелі разам у воблаку дыму,
мы разам мроілі пра жыццё.
Больш шчодрую душу, што гублялася ў будучыні
меў я;
больш радаснае сэрца, цяплейшы пульс
быў у цябе.

Ты здолеў мяне разумець –
гэткім... напраўду гэткім, якім я быў,
кроў ува мне не палала,
ды лістота маёй душы,
ах, лістота маёй душы – яна й паблякнуць магла.

¹ Тут, верагодна, маецца на ўвазе Енс Петэр Якабсен, дацкі пісьменнік і вучоны-батанік канца XIX стагоддзя.

Гэтак сядзелі мы разам у воблаку дыму
і такім прыгожым, такім непараўнальным
здаваўся нам
цуд жыцця!

Жыццё!

сетка святла з бясконцай колькасцю вочак
ахінала ўсе істоты, зоркі, планеты;
бяскончая – і ў няспынным гучанні – спіраль святла:
яе пачатку нам бачыць не дадзена,
ані канца,
і подых урываецца,
і сонцы прасочваюцца –

сонцы ў моры святла, сонцы ў моры думак;
бяскончая – і ў няспынным гучанні – спіраль святла –
адтуль, дзе холад, адтуль, дзе пустэча,
у гарачэйшае,
у самае гарачае,
туды, дзе Бог –
Святло!

Гайдаюцца сферы, калываюцца хвалі –
там, дзе ты *ёсць*,
раней *быў* іншы –
жыццядайныя клеткі дрыжаць,
парынаючы ў змрок, уздымаючыся да святла,
жыццядайныя клеткі дрыжаць,
уздымаючыся і
парынаючы.

Напраўду, ночы былі светлымі й доўгімі:
яны мелі сказаць нам так шмат чаго,
і ў тым добрага было гэтак шмат –
пекла сонца, да якога нас вабіла гэтак,
жанчыны, за якіх мы жыццё аддалі б.
Напраўду, ночы былі светлымі й доўгімі!

Але мора і час нас разлучылі,
а ночы Захаду суворыя, змрочныя.
Ды ўвесь час, як я толькі прагнуся ды ўспомню пра тое,
мне здаецца, што нават сцены ў гатэльным пакоі
хвалююцца:

відзежы мільгацяць у куце ля агменю,
Якабсен,
Буда вынырвае з цемры...

А ці верыш *ты*,
а ці верыш *ты*, што сябры сустрэнуцца
на іншых планетах?

Ева

(Eva)

Свінцова-шэрае неба, свінцова-шэрае мора,
свінцова-шэрыя твае вочы, Ева.

Доўга ты сядзела моўчкі,
сціскаючы мае рукі.

– Вочы твае –
блакітныя, калі сонца смяецца,
мора спявае.

Ты, Ева, сама прырода.

Твае вусны, застыўшы на маім чале,
халаднаватыя.

Твае далоні, застыўшы ў маіх даланях,
халаднаватыя.

Твае грудзі дыхаюць цяжка так –
то подых зямлі да маёй душы!

Ты й праўда – як зямля.

Калі захінаецца сонца смугою,
і ў тваіх вачах з’яўляецца сонечная смуга.

Калі імгла імглу абдымае,
вільгаць і змрок – у вачах тваіх.

Не. Больш казаць нічога не буду.
Сядзецьмем і слухацьмем моўчкі
трапяткія,
доўгія ўздыхі мора,
глядзецьмем
на пудкую ноч у імгле.

Ева!..

Бура

(Orkan)

Вецер, шторм, бура!

Голы, буду купацца ў тваім рыканні –

Гэй, зірні на белізну маіх рук,

мае валасы разлятаюцца, гэі!

Пагуляй з валасамі маімі, бура!

Затрубі!

Разгарні крылы шырокай маёй душы:

яна абдымае ўвесь свет –

Уран трапечацца ў ёй.

Бура! Бура!

Я голы.

Гэтаксама як ты, я кінуўся на зямлю,

у калыханне травы.

Мае рукі з трыумфам цягнуцца ў космас,

у Сусвет,

гэй!

Хадзем,

пагуляйма з табой,

рынемся ў акіян!

Хадзем,
віраванне лістоты,
хадзем,
груганы, акулы, хвалі
хадзем,
шалёныя аблогі!
Будзем танчыць, будзем танчыць,
разам, я і вы!

Гляджу

(Jeg ser)

Гляджу ў белае неба,
гляджу на шэра-сінія хмары,
гляджу на барвовае сонца.

Значыць, гэта сусвет.
Значыць, гэта планетаў жытло.

Кропля дажджу!

Гляджу на высокія хаты,
гляджу на тысячы вокнаў,
гляджу на далёкую вежу царквы.

Значыць, гэта зямля.
Значыць, гэта жытло чалавека.

Шэра-сінія хмары збіраюцца.
Сонца схавалася.

Гляджу на добра ўбраных мужчын,
гляджу на ўсмешлівых паняў,
гляджу на коней, што долу схіліліся.

Як шэра-сінія хмары цяжэюць.

Гляджу я, гляджу...

Я прыйшоў не на тую планету жыць!

Тут гэтак дзіўна...

Безыменная

(Navnløs)

Змрокам імгла апускаецца на дрэвы й мурагі,
лісце без колеру, травы без аніякай зелены.
Лямпай агні – зрэнкі жоўтыя змроку,
жоўтыя зрэнкі, дзіўнавата шырокія.
Нікога, хто б смяўся, уздыхаў на сцэжках парку,
Я керхануў, і мой кашаль быў як прывіду кашаль,
а крокі мае – нібы прывіду крокі.

А ў самым цёмным куце парку, дзе й ліхтары не свецяць:
сядзіць на лаўцы, проста ў цямрэчы, курва;
вэлюм захінае бледныя шчокі яе, чорны вэлюм;
а за чорным вэлюмам – вочы, што бліскаюць дзіўна.

Мяне апаноўвае змрочная ўцеха начная,
бо напаткаў у парку ноччу жывую істоту.
Ціха сяду поруч, рассоўваю моўчкі вэлюм,
з ёю вачыма збліжаюся, збліжаюся з ёю ў душы.

Лісце бяшумна падае.
Я прыціскаюся вухам ёй проста да сэрца...
Раптам зрываюся ў плач, плачу ў холад яе пальчатак,
плачу і плачу – не ведаю нават, чаму.

Яна не адштурхнула мяне –
яна клапатліва абцірае мне слёзы,

я ж абхапіў яе рукі ў скрусе пакутліва-золкай,
стаў і прасіць, і маліць: Прытулі, прытулі мяне!

Змрокам імгла апускаецца на дрэвы й мураг;
шэрыя, без колераў у змроку лісце й трава.
Ды ў той імгле падае чорнае лісце –
у парку на лаўцы сядзіць безыменная дзеўка
і да грудзей гарачых туліць мужчыну хворага;
лагодна кладзе далоні на вочы мужчыны самотнага –
Бог адзін толькі й чуе распачны плач ягоны,
Бог адзін толькі й чуе яе суцяшальны шэпт.

У самоце

(Ене)

Маладому мне ставала агню,
ставала агню –

Полымнае мора з блакітнымі языкамі,
ідэі, ідэі,
брузаванне й нараджэнне,
віраванне й плаўленне!

Гэтак – маладому!

– Нешта потым згубілася недзе,
нешта больш не знайшлося ніколі:
крах надзей,
агонь, што згас...

Штось вярэдзіць сёння ўначы
зацкаваную душу,
чалавека, што шмат цярапеў –
словы.

Словы.

Жыццё маё – словы
(і ў гэтым шкода).
Словы бякляя.
Суровае сэрцабіццё.

Сэрцабіццё!

Божа!

Ты, што ўвасабляеш «я» ў паўнаце жыцця!

Божа!

Ты, што ствараеш –

боль,

зародкі жыцця,

словы –

Ты,

каго я ўяўляю, як нас,

ды з абліччам ясным,

са светлым чалом –

Ты,

чыё імя чалавечае –

самота –

вакол мяне шэпча,

мармыча і шэпча,

невядомымі галасамі

напявае, –

пра тую змучаную істоту,

што толькі, толькі, толькі

мае словы –

ці помніш *Ты* пра яе?

.....

*І вось гарыць святло ў падсвечніку,
і вось духі цемры
на дыбачках
заходзяць у мой пакой.*

Ці гэта лініі свецяцца
там у куточку?

Ці гэта цемра шаптала
пра абрысы жаночых постацяў –
акругленья, белыя?

Ці гэта сэрцы ўсхліпваюць
там у куточку?

Ці гэта духі ўздыхаюць
па смерці ды па ночы?

Сэрцабіццё...

Ён,
каго абрала
каралева смерці,
ён,
каго любіць
каралева смерці,
ён
у самоце.

Ён,
каму каралева смерці
прыязная,
калі на зямлю
апускаецца ноч,
але ў нябесным,
залітым святлом скляпенні –
дзень,
асляпляльны нябесны дзень,

Ён,
каму паслала
адмысловы знак
каралева смерці,
каралева смерці,
каралева смерці –
у дзень зямны ён самотны.

На Куццю

(Julafteŋ)

Куцця, вечар!

Вечар, калі свечкі гараць,
ялінкі ў дамах стаяць,
калядкі паўсюль гучаць!

Мяне пацягнула ў самоце блукаць,
дзіцячыя спевы былі чуваць...
Я сеў на прыступкі, каб узгадаць
пра нябожчыцу-маму сваю.

Дарога ў поле йшла, цераз гаць,
між ясных зорак, што ў небе зіхцяць.
Мой цень пачаў уздымацца-ўзлятаць
па-над мярцвянымі ценямі дрэў.

Я цельца знайшоў, дзе снягі блішчаць,
дзе ледзяшы, як свечкі, тырчаць –
цельца магло яшчэ трапятаць:
то быў замерзлы малы шпачок.

*

Пайшоў я дадому – каб на паддашку
свечачку ціха паставіць у пляшку.

Свечачку ціха паставіць у пляшку
і Святое Пісьмо на куфар пакласці.

Каля куфра я ўкленчыў, здзімаючы пыл
са Святога Пісьма на куфры маім.

Я рукі на кнігу паклаў, і з грудзей у мяне
вырваўся плач.

Усе істоты ўздыхаюць
(*Al skabningen sukker*)

Усе істоты ўздыхаюць.

Пытаюць пра гэта з дрыжаннем.
Шэпчуць пра гэта ўсхвалявана.

Птушкі злятаюцца, чытаюць
пра гэта ў вачах адна ў адной.

А з заходняга берага
так цяжка вяслуе вецер,
а з берага ўсходняга
б'ецца мора пульс.

Усе істоты пакутуюць.

Кветкі ў нагах у хвояў
таго не адчуваюць.

Рэчкі й ручаіны
спяшаюць – куды?

Чалавек сустракае чалавека:
хто ты?

Жанчыны раджаюць
і паміраюць.

*

На дарожным скрыжаванні
стаіць белы крыж:
на ім вэлюм
з «кроплямі крыві».

Там уклечыла жанчына.
– Белы крыж! Што ж такое – любоў?

Я спытаўся ў папараць-кветкі
калі сонца сплывала.
Я спытаўся ў хваляў азярка ляснога.

Я сядзеў пад дрэвам з зязюляй
апоўначы.
Голас скрушлівы быў яе, яна адляцела.

І я пайшоў углыб вялікага лесу
да старога-старога брахмана.
Ён быў мудрэц з мудрацоў,
белай-белай была яго барада.

«Што такое любоў – не вядома нікому.
Чым ёсць смутак – ведае кожны».

Я намуляў ногі.
Я прагледзеў вочы.
На сэрцы ў мяне цяжар.

Белы крыж,
што ж ты плачаш крывёй?
Ці любоў сканала?

*

І тут з гронак кропляў крыві закапаў пылок фруктовы,
і тут з бутонаў сыпнула квецень,
і тут з нябачных крыніцаў таемна пайшло мармытанне,
і тут зацурчэлі, успеніліся ручаіны й рэкі,
і тут шуганула, запалала ў пацалунках, патокам рынула:

«Дагэтуль, дагэтуль, дагэтуль».

Ад заходняга берага
гул чуцён – як бура крыламі б’е,
ад берага ўсходняга
чуваць подых шумлівага мора,
у зьянні промняў!

– Усё існае трыумфуе!
Бо зямля цяжарная!

І любоў, у трыумфе гэтым,
прыходзіць
з летам
са зьяннем промняў,
прыходзіць з болем –
і ўцехай поўная!

Бледны твар нявесты
(Brudens blege ansigt)

Бледны твар нявесты
перад тлумам бачу –
дзверы ў храме насцеж.
Чую псальмаў гукі:
у сукенцы белай,
бледная дзяўчына
пойдзе ў шлях жыццёвы –
ў слёзы,
ў радасць.

Гукі псальмаў сціхлі,
дзверы зачынілі,
з'ехала карэта.
А мы ўсе засталіся,
хто нявесты й не ведаў,
ды ёй страшнавата было –
мы памолімся за яе:

Дэману ліха, цемры істоты,
яе ратуйце!
Слыху анёлы, феі агменю,
яе бараніце!

Тыя, што ўцехі топчуць законы,
яе забудзьце!
Тайна каханьня, сонца зіхценне,
яе захініце!

Вунь, браты й сёстры,
сонца сядзе!
Хай лётаюць кветкі наўкола,
шлюбнай ночы жыцця гімн спявайце,
покуль заходзіць сонца.

Станчым ля вокнаў, спляцем да ночкі
ёй вяночкі;
тчыце, кросны,
ў зімы, вёсны
шчасця ніць –
жыць,
быць!

Сыдзе, памрэ вясна,
лілеі засыпле снег,
жыццё ўсміхнецца – і пабяжыць
смерці насустрач.

Бляск валасоў яе, пэўна што, зблякне,
ружа завяне ў яе на грудзях,
полымя палкай крыві адпалае,
засціцца змокам зьянне ў вачах.

Сыдзе, памрэ вясна,
лілеі засыпле снег,
жыццё ўсміхнецца – і пабяжыць
смерці насустрач.

Што ж, на зямлі ўсё некалі зблякне,
мрояў жаданых харал адгучыць,
толькі жыццё ўсё-ткі парасткі пусціць
з болю нявесцінай шлюбнай начы!

1890

Вясна

(*Vår*)

Д'ябал у чыгунных слупах!
Д'ябал у чыгунных слупах!
Т-с-с, нябеснай слабасці,
мёрт...вай сла...басці!
Чырвонае ў зялёным, зялёнае ў чырвоным,
зялёнае ў зялёным!
Сілы ўстойлівасці?

Д'ябал у сілах устойлівасці!
Д'ябал у сілах устойлівасці!
Кабеціна, што там ідзе,
ці бяда ў яе?
Ёй варта апрануцца ў блакітнае,
ці ў блакітна-бела-блакітнае,
Капялюш казьяльцовы!
Склады вальцаваных балванак?

Д'ябал у складах вальцаваных балванак!
Д'ябал у складах вальцаваных балванак!
Цяпло і... барбарысы, і... парасоны, і...
і матылькі, і...
і... і... і... срэбра ў паветры, і срэбра на возеры...
Кельнер! Віна!
Дзіркі ў панчохах?

Д'ябал у дзірках панчохаў!
Д'ябал у дзірках панчохаў!
У мяне сонца, у мяне цень! –
увесь свет!
Толькі б была бялявачка ў чырвоным
мілая самая...

З часоў маёй працы інжынерам, 1890

Мілосны шэпт

(Elskovshvisken)

«Будзь побач, каханка-служанка,
рудая красуня-служанка!..
О не... ды не...»

«Ну вось, ну вось!
А я ж бы, каханка-заранка,
цябе абдымаў бы,
цябе прыхінаў бы,
цябе цалаваў бы,
служанка, да самага ранку!
Шчочкі б туліў
і весяліў...»

Імя тваё ціхенька, ўпотай
усё паўтараў бы з пяшчотай,
шаптаў бы на вушка твой служка!

«Шчочкі б туліў
і весяліў». –
«О не... ды не...»

«Ты баішся –
паланіцьму
ды спявацьму,
не сціхацьму –
цалавацьму
цябе?!»

«Страшна любасці грэшнай...»

«...ці грэшнай?»»

«...цябе, канешне –
як дзень пагас.
Ах, ты, бялявы,
такі ласкавы
ўвесь час».

«Зграшы!
Аддайся мне!»

Бялявасць сваю ахвярую табе
і пругкую плоць падарую табе!
І позіркам заваражу цябе,
і пассамі ўсю абвяжу цябе!
Жар пацалункаў шугане,
цела тваё цяпло ахіне...

Не праганяй мяне!

Як вочы зіхцяць,
зіхцяць –
і як твае вусны люляюць,
люляюць крывёй.

Аддайся, ах, так твае вусны люляюць,
люляюць крывёй.

Бачу: ўсмешка
йдзе ад зубак тваіх бялюткіх,
штосьці шэпчуць-нашэптваюць зубкі! –

Ці казаць, ці не?

Лоб гарыць мой нешта...

Твае пагляды!

у вачах тваіх столькі прынады...

Не! Я ўжо і не рады! –

Не хачу тваіх зваблівых слоў!

Ці казаць, ці не?

... супакой мецьму млявы

і адхланне з бялявай

прыгажуняй ласкавай

колькі ёсць гадоў.

Ці казаць... скажы мне?

... я з бялявай,

я з ласкавай...

...Хоць крышку прасвятлення,

мене прасвятлення, хоць на ймгненне.

Не чую слоў тваіх –

бачу дрыжанне вуснаў».

Сакавік 1890 г.

Фантазія

(Fantasi)

Пара лебядзіна-белых плечак!

Цэля мая, уздымі свае сцены!

Узнясі вільчак!

Накрый падлогу!

Падушкі чырванеюць, паходні цьмянеюць,

Маўчаць скрыпкі.

Валяцца з ног жанчыны.

Шамаценне ў карунках, трапятанне ў шоўку!

Вэлюм пахучы ў руках каралевы!

Зіхоткія ногі!

Змеяспрытныя сцэгны!

Ліхтары гаснуць,

дыяменты палаюць!

Чоліска!¹

Ці дрыжаць твае ножкі?

Ты няўпэўнена гэтак танчыш.

Ты згубіла свой вэлюм.

Ці ты бачыш яго, Чоліска?

Ён спіць, Чоліска!

Пацалуй яго!

¹ Невядомае жаночае імя – магчыма, скажонае славянскае.

Чоліска!
Ці дрыжаць твае грудкі?
На чале тваім белым смутак.
Спадаюць твае валасы.
Ты гарачая, Чоліска!
Саграшы, Чоліска!
Пацалуй яго!

Чоліска!
Ці дрыжыць той паясок?
Чорныя твае вочы пад дыядэмай.
Дзе твой карсажык?
Ты кахаеш, Чоліска!
Цяпер ноч, Чоліска!
Пацалуй яго!

Снеж. 1890 г., Мілуокі

Застольная

(Drikkevise)

П'ем гарэлку! За здароўе!
Чаркамі стукнемся, каб чутно было ў небе!
Чаркамі стукнемся, каб гульбу нашу чулі ўсе!
П'ем гарэлку! За здароўе!

Мы – годныя сыны пекла!
За ўсё, што шыпіць і віхляе,
віхляе й казычацца, й драпае, й джаліць,
мы вып'ем... Кульнем! Гэх!

Гэх!
Было ўва мне самім штось, што лезла ўгору,
Быў ува мне самім церневы жываплот,
а ў ёй замкнёная дзяўчына драмала.

Хто там лезе ў мой церневы жываплот?
Хто зрывае мае ружы?

Гэх!
Музыка грае.
Музыкі ходзяць гужам вакол агароджы,
трымаюць паходні.

Можа, дамы? –
Дамы са шлейфамі.
На іх – сінія гірлянды.

Шлейфы?

Яны ж галюткія-голыя!

Целы. Вабноты.

Ха, зірні на бялявай сцёгны.

Ножкі... каленькі...

Ці не ты скрала ружы маёй дзяўчыны?

Прэч! Прэч адсюль, зладзюжка!

Вось!

У садзе маім цяпер ціша.

Цяпер тут толькі адна.

Адна, што спіць. Будзіць яе пабаюся.

Адна, што ў чаканні. Зірнуць на яе пабаюся
праз яе цнатлівасць.

Яе скура – з квецені яблынь пялёсткаў,
з пены майскіх трункаў кроў яе.

Яе нервы спрадзены са святла і гукаў,
яе мускулы складзены з плоці пупышак руж.

Яе цела ствараў сатана магутны,
а душы яе спеў складаў сам Гасподзь.

П'ем гарэлку! За здароўе!

1890

Пакуты

(Kval)

Што ад мяне вам трэба, клятыя ружы?

Кляты месяц, клятыя дрэвы!

Жаночыя ўсмешкі тут, там – усюды!

Жаночыя шэпты, жаночыя рукі!

Па верасах я блукаў, па балотах,

ці я бог?

Крывяніць сэрца маё – б'ецца, сціскаецца.

Яна сцэгны свае ўкручвае ў мяккія коўдры, –

яна – курва!

Я рыдаў на мокрай зямлі,

ці я бог?

Пяшчотная, гарачая, белая – столькі вабнот –

белая, голая на белай падушцы,

хвалі валасоў каштанавых...

Чаму дрыжыце вы, лілеі?

Яна шыю рукамі маю абвіла –

смерць і пекла, чаму вы стаіце й дрыжыце?

Пакуты схаванія, боль

атрутны, знішчальны боль!

Над магілаю ў ззянні поўні,
на цвінтары сярод мёртвых
чалавек, адкідаючы доўгі дрыготкі цень,
сядзіць і мерзне.

Зоркі.

Вы, зоркі –
там далёка, куды я йду,
ці *там* ёсць спакой?
Чысціня?

Іду так ціха.
Гэта як Бог, яго дыханне,
зоркі – ягоныя думкі.

...Зоркі – ягоныя думкі...

Белыя ксты, круглыя грудзі, агністыя зрэнка –
няма душы!

Мільёны пекных красак на лузе,
мільёны матылькоў зіхоткіх –
успыхваюць і, памершы, знікаюць,
белізна жанчыны бякне.

Як адсутны ў крывава-чырвоных кветак пах,
сны пачуццяў не маюць душы.

Як зоркі – пагляды ўзаемныя душ,
як сонцы – усмешкі ўзаемныя душ,
як цяпло зямлі – раскрыццё абдоймаў
мужчыны шляхетнага шляхетнай жанчыне.

...Месяц схаваўся.
І зоркі таксама патухлі.
Заснулі ружы й лілеі.
Вунь – ззянне цнатлівае золку цалуе,
цалуе спічак царкоўны.

Золак!

Ці на зямлі сярод жанок цнатлівая ёсць
хоць адна?

Ці размаўляе люстэрка?

(Kan speilet tale?)

Ці размаўляе люстэрка?

Люстэрка размаўляе!

Люстэрка павінна шторанна глядзець на цябе,
дапытліва,

гладзець праніклівымі, разумнымі вачыма –
тваімі ўласнымі;

вітацца з табою гэтымі цёплымі,

цёмна-блакітнымі вачыма:

Ці ты чысты?

Ці ты верны?

Жанр
(Genre)

Спяць.
Спяць абедзве.
Малая красуня ў калысцы,
вялікая красуня ў ложку.

Гарыць начная лямпа.
На белай аплатцы
маленькі кнот
цнатліва плавае
ў жоўтым алеі.

Шторы рассунуты.
Ліхтар на вуліцы.

Гэта ўсё.

З якой ён цьмянее скрухаю!

Коўдра спаўзла.
Ліхтар выцягвае шыю, талопіцца на плечы маёй жонкі.

Я захіну цябе, пакуль ты спіш, мая гаспадыня!
Апушчу фіранкі дарэшты ўніз.
Схаваю ад ліхтара
белае цела, маю ўласнасць!

Я двойчы пацалую ямачкі ў цябе на шчочках –
іх сонную ўсмешку –
і твае пальцы,
і заручальны пярсцёнак,
і срэбны крыжык на шыі.

Я крадком прылягу побач з табой,
сагрэюся *ад* цябе.
Забуду,
што мы часам бываем адно з адным
не такія, як трэба.

Накцюрн

(Nocturne)

Крылы ветракоў заціхаюць,
у ручайку – вока ночы адбітак,
вусны пялёсткаў пакорліва моляць,
кроны дрэваў шапачуць, шапачуць.

Бледныя свечкі паліць святарства,
модлы рахмана мармычуць манашкі,
дзеці сціскаюць худзенькія пальчыкі,
лебедзі дзюбы хаваюць пад крылы.

Тыя, хто ў стоме, паснуць неўзабаве –
туліцца голаў да мяккай падушкі,
шэрыя, скрушныя думкі забудзьце
ў сне і дрымоце, у сне і дрымоце.

Ўверсе ў блакіце лунае жанчына,
Божая маці, Марыя, Марыя,
змежвае душ вачаняты, пястуе,
ціха гайдае калыску зямную.

Баркарола

(Barcarole)

Цень прыхаваны,

знікні!

Покуль плыве

човен.

Свет – гэта воды:

ціха.

Толькі яе

подых.

Ціха вы, хвалі!

Ціха!

Толькі яе

подых.

Ты толькі побач,

Эльві,

мора і зор

ласка,

мы тут адныя,

Эльві,

пад сінізной

гэтай!

Тут я ляжацьму –
доўга,
покуль плыве
човен.

Зблізім з табою
шчокі –
ў косы схавай
твар мой.

Спаць я тут буду –
доўга,
покуль плыве
месяц.

Ты толькі побач,
Эльві,
мора і зор
ласка

Вы ўжо ж не спіце
хоць бы!
Сцішце мне боль
сэрца.

Калыханка

(Verseuse)

Квецень сліў, сып
ласкаю пялёсткаў
на чала скляпенне –
ёй нясі спачынак!

Сып, сып
ласкаю пялёсткаў!

Спі, вясновы ранак,
ціха закалыхвай
на грудзях, бы ў хвалях,
гэткі лёгкі плёскац.

Спі, спі,
ціха закалыхвай...

Сціхні, струмень!
Рэкі ўсюды ў нас.
Увушшу цурчыце
спевы ручайкамі!

Сціхні!
Рэкі ўсюды ў нас.

Расцалуўце
вы, светлыні хвалі,
шчочкі ёй і вочкі,
дайце ёй прагнуцца!

Чмок, чмок –
ёй у шчочкі й вочкі!

Вачэй зоркі ў лесе не мружаць
(Der blinker ei stjerner)

Вачэй зоркі ў лесе не мружаць,
І эльфы на ложку з ружаў
ані не спяць.

Не падае золата ў хвалі,
жанчын, што бялявасць схавалі –
не ўбачыш іх.

На ложку, у росах буйных
зіхоткасці феяў чуйных
больш не відаць.

Змоўк мрояў шэпт наўкола,
мілосны спеў анёлаў
у небе сціх...

Лета

(Sommer)

Плашч мне зрабі, ўвесь чырвоны,
з марыва вытчы, вывяжы з промняў,
вымый крывёй гваздзіка!

Фрак мне зрабі, як з асіны
лісце дрыготкае, і павуціннем
гузікі ўсюды прышый!

Сшый мне паяс, што зазьяе
безліччу вогнікаў, порсткіх святлінак
на дне блакітным нябёс!

Сшый мне хоць што шапаткое –
Спражак усмешкі, мятлікаў крылцы;
туфлік калібры ствары!

Дождж (Експромт)

(Regn. Impromptu)

Раз і раз, два і два! –

Ў ваду скок ды скок,

пасля – у пясок.

Зіг-заг,

кап-кап – на дах,

сёння, дзе

дождж ідзе.

Дождж, дождж, дождж, дождж,

зліваю дождж,

з сілаю – дождж,

дождж, дождж, дождж, дождж,

поўна вады –

гэткай бяды!

Раз і раз, два і два! –

Ў ваду скок ды скок,

пасля – у пясок.

Зіг-заг,

кап-кап – на дах,

сёння, дзе

дождж ідзе.

Хельга

(Helga)

Хельга!

Ў яе гэтак ззяюць вочы.

Ўбор

чорны на ёй.

Позірк, дзе падманаў – дасхочу,

бы замёр...

Сышла плаўнай хадой.

Яе пацямнелі вочы!

Маняць так чорна-п'янюча!

Ці злаўлю я?

Каб ёй уцеха была –

не стома, не боль –

каб шчабятала ўсцешна.

Каб прыгажосць цяпло

мела; каб мне ў абдоймах

добра, спакойна было

сама больш.

Чырвань на шчоках... –

Ціха! Ша!

Пасмачку адкідае...

Танцу ці рада,

рада душа?

Адна яна зноўку:
а, гэты росны пагляд!
Як душа, што вясёлку шукае –
дзе тая? –
сярод гаманы людское
ды ўсмешак палае.

Лясныя мелодыі

(Skovviser)

1

На блакітнай кураслепу поўні
ты свае вусны, грудкі, абдоймы,
падорыш мне.

На мурагу вясновым я адчую подых
твайго цела,
твайго цела цудоўны цёплы подых,
асалоду.

І павабнасць тваіх грудзей закапаю
у блакіт салодкі пралесак;
і мы будзем здзімаць іх з цябе па чарзе –
я і зефір.

І мы пойдзем у цудоўны прасветлены лес,
туды, дзе лета!

Будзем там зрываць пухлыя чарніцы,
і зубы нашы стануць чорныя,
і языкі стануць чорныя...

Так?

І я рваць буду гронкі рабіны буйныя –
што палымнеюць у змроку лесу –
і я ўскіну каралі з пярлінаў на рабінавыя рубіны
для цябе, мая сужэніца лясная!

А пад велічнымі ялінамі
застылі ў дрымоце пяшчотныя лінэі¹:
іх любяць жанчыны.

І табе я сплятаю пахкі талісман,
ён цябе абароніць як след ад прывідаў.

З імху зраблю табе зялёны плашч,
бо ў лесе ўвечары халаднавата.
А як будзе ў цябе гэткі плашч цудоўны,
ты прыйдзеш і, пэўна ж, мяне пацалуеш.

І калі сутонне на кусты насунецца,
ты мая сужэніца лясная,
падорыш мне грудзі й вусны свае,
абдоймаў жар.

І цела твайго гарачы подых сальцеца
з халаднаватым подыхам лесу –
і маім дыханнем,
так?

І калі ты, мілая, заснеш у маіх абдоймах,
я спяю табе песні рачныя,
пашапчу табе шэптам вершалінаў,
напяю пра лясных азёр каханне
табе ў вушка.

¹ Кветка, названая ў гонар шведскага батаніка Карла Лінэя.

Ноч, што апускаецца ў лес,
руны поўні на возеры,
уздыхі сужэніцы ў сне
мяне катуляць, як я прачнуся.

Крыві лясной сужэніцы кроплі,
боль прачынання яе,
кроплі крыві з маіх грудзей
цябе, пакуль ты спіш, абароняць.

2

Ты мой цар.
А я твая царыца.

Ты мяне просіш прынесці звычайны напой,
а я табе прыношу чароўны трунак –
з каранёў, што вырвалі гэтыя рукі,
з соку, выціснутага імі з трыснягу.
Я нясу табе ахаладжальны трунак.
Ён дасць табе мужчынскую сілу,
Ён дасць табе міласці моц.
Я нясу табе чароўны трунак,
бо *тваё* дзіця – і *маё* дзіця.

Ты мой цар.
Ты мяне просіш начапіць табе паляўнічы нож,
зацягнуць на табе моцна пас.
Я зацягваю на табе моцна пас –
і плачу.

Бо калі зойдзе сонца
і ты сыдзеш,
і я буду адчуваць дрыжанне пад тым пасам –
я сядзецьму ў самоце:
мой цар далёка,
і ў маім чэраве загаворыць яго дзіця –
мне стане страшна.

Вось.

Я цалую твой зіхоткі нож,
росячы яго слязьмі сваімі.
я цалую сваімі слабымі губамі
лязо твайго вострага нажа.

Вось.

Я пасвянціла твой паляўнічы нож.

Праклятай будзе зоркамі, небам, лесам,
праклятай між звяроў, між тлумаў людзей
царыца, што грэшыць супроць цара!

Праклятым будзе вуснамі немаўляці,
праклятым крыкам маці-парадзіхі
цар, што грэшыць супроць царыцы!

Твой нож раздрапаў права сэрца майго.

Што ж.

Ты – мужчына.

Ты дужы.

Я ж слабая, як замерзлая птушка.

Калі загрымяць грымоты
і бура раўціме помстай, нянавісцю,
калі змрок ахіне нашу хату знянацку,
ты застанься са мной.

А я хавацьму ў твой плашч свае вочы,
а я модламі захіну цябе ад смерці.

Толькі ж я спаць баюся,
мне страшны той пошум звонку.

Не ведаю, што ён кажа,
чаго хоча ад мяне.

Жыць робіцца страшна.

Адна я – нішто.

Але ж ты мой цар.

Вось.

Маё дзіця – дзіця *тваё*.

3. Песня пампасаў

Пампасаў край!

На ўлонні *тваім* мой вігвам –
ён туліцца, як дачка да матчыных грудзей.

Пошум у тваіх валасах.

Ці гэта ад моцнага подыху, што збягае ад
саломінкі да саломінкі, ад дрэва да дрэва? – узмах
крылаў ад моцнага подыху: вігвам, наступны вігвам...

Твае вочы глядзяць на мяне. У ім купаецца
святло нябёсаў. Твае вочы – азёры.

Радасць, туга ў тваіх жылках струменяць. Рэкі –
твае жылкі.

*

Аднойчы ўранні, калі сонца плыло, я стаяў на тваёй
найвышэйшай вышыні,

з таго часу лясы шмат разоў скідалі шаты лісця,
я прыклаў руку да лба й сачыў – сакаліным вострым
зрокам.

Зірні! Пульс сэрца біўся ў вадзе ракі серабрыстай.

Зірні! З павойных кустоў выплыла маёй нарачонай
пірога.

Зірні! Твае лясы адказалі мне аглушальным рэхам.

Зірні! Твае лясы на міласць адказалі маёй нарачонай.

Ну так. Твае лясы ўбачылі мае валасы сівымі!

*

Калі змрок ахінае зямлю,

калі буры выюць прагным здабычы выццём,
дзецям жанок робіцца вусцішна.

Яны хаваюцца.

Яны туляцца пудка адно да аднаго ля вогнішча –
і не гавораць. І не смяюцца.

Тады, вядома, пакутуеш ты, ты, праз каго вечны
подых, што лунае ў скляпенні свету, цягне махры
свайго ружовага ўбору.

Ну вядома ж, пакутуеш ты, ты, што ёсць грудзьмі
зямлі, з якіх уздыхі ўзлятаюць наўпрост да зорак.

Таксама ж пакутуе вечнае!

*

Я ўскінуў аздобленую пярлінамі аброць на
«чатырохногага арла».

Я паклаў сядло з бабровай скуры на хрыбет,
падобны да льянасаў.

І я памчаў конна праз твае абшары на золку.
Бо ёсць мудрасць на вях тваіх на золку.

Чалавек, ты – бог зямлі!
Веліч законаў стварыў твой дух,
законаў, што рухаюць свету скляпенні.
Веліччу законаў ты збудуеш твой свет,
законаў, што бароняць плямёнаў жыццё.

Пампасы, ці я зразумеў ваш шэпт?

Зірні! Вярба валасы ў паток апускае,
Жаночыя рукі мажуць мірам дужаму валасы.
Ды глыбока ў сярэдзіне намёту ўкленчыць дужы,

абмый слязьмі ногі тае, што нараджае,
у смутку праз звады плямён,
у тузе па мудрасці вечнай.

Пампасы, ці я зразумеў ваш шэпт?

Дзеці зямлі!

Вы не адны пад паветрам нябёсаў над рэкамі
ды вігвамамі:

Мудра жывіце!

Каб вашы позіркі не туманіла зайздрасць,
каб вы пульс духу жаночымі стогнамі не заглушылі.

Вялікі пампасаў край!

У тваіх абдымках ноч заснула,
у тваіх абдымках дзень-дачку яна нарадзіла!

Сцішцеся...
(Stans dit spil)

Сцішцеся,
вы, гукі!
Сціхні, цудоўная музыка ночы,
так могуць звінець словы
і капаць атрутаю
з маёй душы.
Бо не цягне мяне ў вір пакутаў.

Сціхні й ты,
прырода, што хвалюешся моўчкі
пра лёсы смяротных істотаў.

Я слухацьму словы ў сабе
і знайду праўду.

Хутка ранак надыдзе
з яго сонцам дзівосным
і галаслівым жыццём –
і словы памруць на маіх вуснах.

Таму, ноч,
звabлівай іх –
словы, што танчаць і што паміраюць,
хай успыхнуць мае словы над чорнай тваёй зямлёю.

Неба, румянец сплывае твой долу...

(Himmel, du rødmer...)

Неба, румянец сплывае твой долу
там, дзе за кўпалы сонца зайшло.
Неба, спакоем аблічча сваім
светлы абсяг ты вітаеш вясёла –
ўсмешкай шляхетнай. Ці мы тут, пад ім,
людзі, спакойна гуляем наўкола?
Мы запалілі ліхтарні, святло;
ўвечары бледнасць тваю далягляды
пекным румянцам аздобіць так рады.

Псалма

(Salme)

Як першая сляза растане,
выбухне скруха.
Дай мне першую слязу, Божа!

У мяне сляза – лёд,
а скруха – ледзяная ружа.
У мяне сляза – лёд,
а сэрца мерзне дужа.

Дзень

(Dag)

Я прачнуўся.
новы дзень вьсыпаў на мяне
квецень з водарам сонечных думак.

Пільны цяпер мой зрок
да спеваў вятроў і хваляў,
да рэха птушыных уцех.

Чуйны цяпер мой слых
да неба скляпенняў над светам,
да сонца ў скляпення на дне!

Я спаў.
Душа блукала, не ведаю, дзе.
Сонца там не было.

Дрыжаў я, як змрок апаў.
Смерць была ў ім,
смерць, языкоў шыпенне.

Цяпер жа – дзень зямны.
Жукі абляпілі яго крысо,
у радасным паветры іх мітусня.

Што засталася ад дзіўнага зроку?

Куды ён адступіў?

Паўсюды промні цяпер!

Ці з промняў сам свет збудаваны?

Выкупаць валасы ў гэтым моры святла!

Якое спывае ў травы

і пыл цалуе,

ствараючы фарбаў багацце.

Жыватворнасць паветра адчуць!

Што маё чало абвявае,

мякка заходзіць у ноздры мне.

Зіхоткі дзень!

Ты ўсмішка Божага вока, люстэрка яго души.

Яго думкі

ўзлятаюць з глыбіняў,

з неба скляпенняў і зораў

у польмі шчодрасці духу.

Дрэва

(*Træet*)

Дзе мае лісткі, дзе мае пупышкі?
Сукоў маіх няма ўжо. Зламаныя мае галінкі.

Я квецень сваю раскідала па свеце.
Хацела ствараць я лета.
Я квецень сваю раскідала.
Нішто не вярнулася мне.

А калісьці ў маіх галінах буялі сокі,
Над ствалом маім была вялізная крона,
што хілілася пад ветрам,
кожны подых змушаў яе лісткі дрыжаць,
і цёплы снег квецені глядзеў праз зелень.

Ах, нашто ж я сыпала снегам тым?
Пэўна ж, лета я не пасеяла ў сэрцы ніводным.

Цяпер наўкол гола.
Зіма на свеце.
Толькі ствол мой сухі, і блакітная холаду бездань...

– Ды што са мной?
Нішто не ўздываецца ўгору сюды.
Зямля ўся дрыжыць нібыта.

Дзіўна: я адчуваю, як парастак новы ўзыходзіць.
Як камень, цвёрды ён.
Не ведаю, на што ён паказвае.
Не ведаю, ці ўгору, у вышыню,
ці ён па другі бок прорвы.
Мільёны зорак наўкол.
Ці тое не снег, што я раней рассыпала?
Няма ні пупышак больш, ні лісця, ні маіх галінак.
Адно цвёрды, як камень, парастак у мяне.
Колісь брулі ў маім ствале сокі.
Звон руды жалезнай чую ў галінках маіх.

Да цябе (*Til dig*)

Вось дасылаю табе сваю песню.
Даліна чакае. Слухаюць дрэвы.
Тысячы светлых дрэваў
выцягваюць чуйныя пальцы да сонца.

Ты атрымаеш вестку.
З вуснаў кветак, напалову растуленых,
з птушыных грудзей,
што дрыжаць ад радасці.
Адчыні сваё акенца:

ты адчуваеш, як там, дзе лініі й барвы
зліваюцца ў адно,
уздымаюцца і – спадаюць,
вясёла смокчуць
кроплі росаў часу, што крывяніць,
секундаў – што крывяняць – пяrlіны?

Ты адчуваеш, як душа твая гайдаецца
між бурапенных хваль,
між цёплых хваль, што йдуць з жылак лісточкаў
і зеляняць іх скуру,
змушаюць палаць вяргіні,
пырскаюць на сарамлівыя шчокі
гваздзікоў,

ты адчуваеш, як там, дзе лініі й барвы
зліваюцца ў адно –
гэтак як хваля простая
сярод бурапенных хваль свету –
грудзі, што дыхаюць,
смокчуць цяпло жыцця,
судаक्रанаюцца з табой?
Гэта ўсё маё!

Бывай

(*Adieu*)

Мая цыбулінка хвора –
звесіла галоўку.

О, мне б думкі твае адгадаць, гіяцынце!

Табе трэба менш вады?

Меней сонца?

Ах, забедная мая мова.

А ў мове пахаў тваіх багацце, пяшчота!

Высыплеш свой пылок ты,
адамруць твае званочкі –
і так стане ў пакоі маім пуста й ціха!

Бо спявалі ж твае званочкі!

Золата бутонаў нагадвала бусі,

піўных летніх вачэй усмешку.

Што ж, калі твой радасны пах адмірае,

адміраюць і гукі, й колеры,

робіцца шэра ў пакоі маім.

Гімн

(Нутне)

О чалавецтва! Азірніся! Хіба не бачыш ты?
Усё палае, свеціцца, ззяе.
Фанфары свету ўсё яшчэ трубяць,
сонца спявае, зоры танчаць,
а дзень жыве, й не памерла нішто!

О чалавецтва! Чаму ты ўталопіла позірк у зямлю?
Да сонца, да неба, да Бога вядзе твой шлях.
Вочы ўзнімі, скіруй да мэты –
і ты дарогу знойдзеш,
ды на зямлі як шукаць будзеш мэту –
зямлю тую згубіш.

Бачу: браты мае надзелі шаломы
з чарапоў памерлых.
Бачу: на іх з касцей памерлых аздобы,
глядзяць яны ў згаслыя вочы.
Чую ў чалавечых спевах:
грукаюць косткі,
чую ў модлах царкоўных
магіл уздыхі.

Што ты ўглядаешся, брат мой, чаму, нахіліўшы голаў,
глядзіш у мінулае?

Душа мінуўшчыны – тое, што прыйдзе!

Мінуўшчына ўзнікла, каб
стварыць тое, што прыйдзе!

О чалавецтва! Не бачыш гэтага хіба?

Знікі рынулі цурком, па адной –

дзіцячаму розуму кожнаму,

жаночай кожнай душы,

кожнаму духу мужчынскаму.

Ад самых радасных зор нам паслалі

летнюю найдаўжэйшую ноч –

у кожным з нас рассяець цемру,

у доўгай начы людскога роду заззяць.

Рынулі цурком зіхоткія модлы:

да святла павярніся,

хай душа твая танчыць,

хай твой дух узмацнее –

не бойся ніколі!

Робіцца млосна слабому,

як ён убачыць веліч вяршыняў!

Звер тыцкае ў глебу пысай.

Людскому клёку млосна?

О чалавецтва! Запальвай паходні!

Рушма шэсцем бясконцым з паходнямі

да тых рук, што нам працягнулі зверху!

Твая рука, твая душа

(Din arm, din sjæl)

Тваю руку бачу ў змроку начы.
Так дзіўна: у змроку белая і тонкая твая рука.
такой душа яе бачыць – срэбна-шэрая твая,
твая душа!

Як срэбра смугі дацкіх лугоў
чэрвеньскай ноччу, ды выразнейшая за смугу,
не танчэйшая за чарацінку, а як чарацінка зграбная,
зграбная, тонкая!

Як смуга! чарацінка! бязважкасць смугі,
як быццам рух смугі над імхом.
З начной чаротавай дудкай, ох, цяжка так
і вусцішна!

І дзіўна зноў: твая рука, твая рука!
Бачу яе, тваю руку! У яе зрэнкі ёсць, так!
І не дзве, а тысячы! Іх *бачу*,
бачу я!

Ды, ах! вас вытлумачыць не магу,
вас, промняў тысячы. Яны смяюцца? плачуць? ах!
Не ведаю! не ведаю! Тужу я? мару? што?
Мілосць?

Не ведаю таго. Я ведаю адно! –
што позірку бляск ясны, як плач лілей.
Я ведаю адно! – што ясны, ясны, ясны
позірку бляск.

*Нільсу Колету Вогту*¹

(Til Nils Collet Vogt)

Душа твая – як насенне ў зямлі,
насенне, што хвалюецца, пакутуе, не памірае ледзь,
вось-вось яно выбухне, узарвецца.
Кроў квецені капае на траву.

Так, кроў квецені, так, надзея – на сонца
вырвалася
са спеву твайго,
калі сонца тваё выбухнула з шэрасці гадоў,

– Калі сонца тваёй душы адмыла зямлю,
і святло заліло зауткоў цемру,
а ты ўбачыў, што ўрэшце стала прыгожа,
і смяўся, й цешыўся, й плакаў ты!

Хто смяецца,
той валодае светам.
Сонцам поўдня і дочкамі поўначы
валодае той, хто смяецца.

¹ Нарвежскі паэт канца XIX – першай трэці XX ст.

Ружа
(*Rosen*)

Ружа!
Ружу люблю я!

Усе зямныя юныя вусны
цалуюць ружы, цалуюць ружы.

Дрыготкая мроя цнатлівай панны –
ніхто пра яе не ўведае,
апроч яе
ружы.

Жанчына зямная кожная свой подых змяшала
з водарам ружы, дрыготкімі вуснамі прамаўляла
пяшчотныя словы, гарачыя словы, якіх ніхто не
разабраў бы,
ніхто, апроч ружы, што сама – найбольшая
ўсхваляванасць.

.....

У магчымы свой паэтычны зборнік...
(*I en eventuel digrsamling*)

У магчымы свой
паэтычны зборнік
я не вазьму з сабой
ані вялікага,
ані малога,
воляй паўночных бажкоў –
зусім не,
не вазьму!

У магчымы свой
паэтычны зборнік
я толькі й вазьму з сабой
прыдумкі абвальна-вар'яцкія,
думкі шалёныя й дурныя,
усмешкі лісліва-ўсмешлівыя.

Сур'эзнасць
хай знікне
з маіх вершаў.

Уся маральнасць
царкоўнага стылю
гарыць хай
у пекле бясконца!

Накласці мне
на натуралізм –
пакуль што...

Георгу Брандэсу¹
з Капенгагена
кланяцца не буду.

Я кіну руны пад ногі
прыгожым дамам,
бялявым прыгажуням,
тым, каму пацалункі
шчокі чырвоняць.

Я кіну ўрачыстыя рытмы
багеме вар'яцкай,
дзяўчаткам
шаснаццацігадовым,
таемным каханкам,
гарачаму віну.

Я кіну пошчак птушыны,
я сніць буду
сны з пяшчотай,
я ўкленчу дзеля ружаў
пад сонцам.

¹ Вядомы дацкі крытык, сучаснік Обстфэльдэра, які лічыўся апалагетам рэалізму.

Гары ўсё
ў пекле бясконца!
Апяю вандроўныя промні,
напевы душы буду слухаць,
маліць ва ўсіх буду – смяяцца
пад сонцам.

У альбом фрэкен М. Х.

(I frk. M. H.'s album)

«Згубіў я ўсё».

Нават клёк.

І калі я ўжо ўсё згубіў,
калі ў жабрака ператварыўся,
тады я жыццё
адчуў трапяткое,
жыццё наўкол заспявала дзіцячымі галасамі,
жыццё вакол закружылася, жыццё задрыжала.

Скляпенні высокія ўзніклі
ў святыні душы,
узняліся і заклекаталі скляпенні
прамяністыя гэтыя
анёлу насустрач,
і ў глыбі гэтай таемнай святыні і сам я
стаў падобны да боства.

Лясы, астравы й азёры –
усё тое было маім і ўсё было нашым,
жыццё, жыццё, усё тое жыццё,
людзі, птушкі, эльфы ды тролі –
усё было нашым.

Там былі колеры, запал і жарсці,
бязмежнасць там была скляпеністых залаў,
з іх кожную дух поўніў
пакаленняў і светаў былых.

І ўявіў я сабе, што лячу
насустрач дзіўнаму спакою душэўнаму,
веры й святлу насустрач,
насустрач сапраўднасці й прыгажосці.

І ўявіў я сабе, што прылятаю
ў цудоўны палац:
там жыве Божая маці –
мая маці,

якая не памерла,
якая ўсёведная цяпер.

І яна паказвае мне шлях
і ціха шэпча,
як шаптала над калыскай:

«Сігб’ёрн, далей, далей,
вышэй, бо ўвысь, увысь ідзе шлях
да Вышняга!»

12.11.1892

Хвалі жыта

(Rugen skjælver)

Што ж там варушыцца ўдалечы, ў полі? –

Хвалі жыта.

Вецер усходні там збожжа калыша,

Хвалі жыта.

Што ж там схілілася ўдалечы ў жыце? –

Хвалі жыта.

Ноч гэта з плоймай нахіленых ценяў –

Хвалі жыта.

Што ж узнімаецца ўдалечы, ў полі? –

Хвалі жыта.

Наша дачка, што там ганьбу зазнала. –

Хвалі жыта.

З ВЕРШАЎ У ПРОЗЕ

Жонка

(Hustru)

Жонка, чацвёрта дзяцей...

Яна занурыла твар у далоні.

Бачыць, як уцякае-адплывае ўдалеч ветразь.

Яе дзівочыя гады!

Жонка, чацвёрта дзяцей.

Яна разнасцежвае акно. Зіхотка-жоўты матылёк
трапечацца побач.

Яна хаваецца за піяніна. Ён ляціць сюды!

Проста на яе далонь.

Ах, жоўты матылёк! Ты прыняў мяне за кветку?

Пройдзе зусім мала часу, я зраблюся старою.

Мой пакойчык

будзе табе зацесны.

Яна беражліва нясе яго да акна і ўскідае руку.

Ён сядзе на вочка мальвы, цалуе яго і адлятае ўпрочкі.

Як ужо ён адляцеў, вочка мальвы робіцца вільготным.

– Нікому не кажы, о жоўты матылёк,

што тваё крылца ўзмакрэла!

Я хачу надзець свой жоўты шаўковы ўбор, і рука мая павінна застацца голаю.

Мае нявесціны чаравікі я нацягну на свае ногі.

І калі ён прыляціць, і калі ён запытаецца:

«Чаму на табе твой жоўты шоўк?» –

я адкажу:

– Бо мае плечы прыгажэйшыя за крылцы матылька.

А калі ён спытае:

«Чаму ў цябе ў валасах мальвы?» –

я адкажу:

– Каб яны не завялі, перш чым іх убачыць вока мужчыны.

А калі ён спытае:

«Чаму тваё плячо голае?» –

я адкажу:

– Я ж маладая. Мая ж кроў пульсуе ў маім плячы.

Бо я хачу атуліць тваю голаў белізною майго пляча і сцерці сур’ёзнасць з твайго аблічча.

Тады ён ухопіць мяне пад руку і спытае:

– Мая пані, ці ты й сёння будзеш маёю?

А я адкажу:

– Я не буду тваёю. Ты возьмеш мяне ў пазыку

ў вялікага жыцця, што робіць паэзію

з ружаў і матылькоў.

Апранутая ў чорнае

(Den sortklædte)

Спускаюся пустынным вуліцай. Тулюся
да сценаў дамоў.

Нехта ідзе за мною? Крадзецца ззаду ўздоўж сценаў,
нахіліўшы голаў, як і я?

Баюся азірнуцца.

Непраглядная цямрэча. Сэрца пачынае моцна біцца.

Чую шэпт:

– Мужчына!

Адчуваю, як развяваецца сукенка.

Я не ўздымаю галавы, аднак жа ведаю:
яна чорная.

Ведаю таксама, што там дзяўчына і што
яе грудзі калываюцца.

Яна хапае мяне за руку, а яе рука дрыжыць. Ды яна
нахіляецца да мяне і шэпча:

– Мужчына!..

Сярод бяргавення і бочак, і рознага хломазду
мы прабіраемся ў дом, па сходах, на гарышча.

Яна скідае вэлюм. Бачу пару вялікіх дзіўнаватых
вачэй. Яна расшпільвае свой станік, яе рукі
калоцяцца.

– Паглядзі! – кажа яна. – Прыгожа?
І яна прыціскаецца да мяне, песціць
мой твар, маю шую, мае грудзі, усё маё цела.
Пяшчотнымі, сцярожкімі рукамі. І рукі гэтыя
шэпчуць:
– Сляпец...

Горад

(Вуен)

Я живу ў гарах. Цягам тыдняў я не бачыў
аніводнага чалавека, не чуў свайго ўласнага голасу.
Я чуў свае ўласныя думкі пад плёскац моры.
Чырвоныя аблогі плывуць у небе. Сутонее, горнае возера
робіцца чорным, крычыць гагара.
Мяне бярэ страх. Дзе яны ўсе?
Што яны робяць? Ці яны яшчэ жывыя? Ці жывыя мае
браты, людзі?
І горы раптоўна робяцца марозна-сцюдзёнымі. Яны
не маюць сэрца.
Я павінен сысці долу, пайсці да найдалейшага блакіту,
на поўдзень, праз разлеглыя раўніны –
туды, дзе б'юцца сэрцы,
дзе ў адным хоры б'ецца тысяча сэрцаў.
Я спяшаюся ў даліну, хаваюся ў купэ. Усю ноч
пыхкае жалезны цягнік, прасвечваючы
паўзмрок і цямрэчу, імчыць
праз доўгія глыбокія цясніны, шырокія раўніны.
Назаўтра ўвечары я стаю на гарадскім бруку.
Няма ніякага
лесу, адно дамы, дамы й вокны; не шамаціць
лісце – толькі грукаюць павозкі, шоргаюць
незлічона ногі.

Воддаль чуюцца жахлівы крык. Хто пакутуе?

Бягу на крык. І чую з адчыненага акна
голас-рыканне:

– Жахніцеся, мужчыны й жанкі! Вы загнуваеце, ваша
нячыстасць горшая ад змяінае; грахоў вашых не злічыць,
як пясчынак на марскім беразе!

Перапуджаны, я лячу далей. Праб'ягаю паўз дом,
у якім шмат людзей. Бачу: яны сядзяць
уздоўж сценаў, не размаўляюць, не ўсміхаюцца
адно аднаму.

І мне робіцца ўсё больш і больш вусцішна. Я іду
паўз кавярні, дзе танчаць; дзе мужчыны і жанчыны
збіваюць ногі адно ў аднаго, аж да крыві.

Ці яны мае браты, людзі?

Лячу далей і далей. Мне робіцца яшчэ больш
вусцішна. Ніхто не размаўляе, не ўсміхаецца адно аднаму.

Яны разб'ягаюцца, нібыта пад ударамі бізуноў,

і з тых дамкоў

я чую рыданні і ўсхліпванні; за мной ззаду плачуць,
плачуць, плачуць...

І нарэшце ў мяне перад вачыма, нарэшце я бачу гэта:
яны вар'яты, яны дазваляюць лупцаваць сябе ценям. І я
азіраюся й бачу ў іх вачах, у выразях іхніх твараў, у іхняй
мітусні й беганіне:

і праўда, яны вар'яты, яны вар'яты.

Беласнежныя пралескі

(Sneklokker)

Дзве, тры кветкі. Беласнежныя і пяшчотныя,
у болю народжаныя.
Зеленавата-белыя. Бачна, якое нерашучае гэтае жыццё,
якая тонкая і пудкая абалонка. Бледныя, але ў іх –
памкненне жыць; вясёлы зялёны венчык на трох
бледнаватых лісточках.

Гэтак мімаходзь папрасіў я іх з'явіцца, толькі мімаходзь.
У часе, які прамінае, перш чым вясна

наважыцца прыйсці,
з'яўляюцца кветкі-званочкі. І вось яны звісаюць
цяжкімі галоўкамі; і дрыжаць,
дрыжаць са сваімі квяцістымі,
мімалётна-аднадзённымі думкамі.

Іх мець павінна была яна.

Тое, дзеля прамаўлення чаго словы
зацяжкія, мелі абвясціць яны.

Яны звоняць.

Я чую іх пакуль іду ўгору, усю дарогу. Гэта гукі,
якія мусяць
зафіксавацца ў памяці, о Божа! Гэта кроплі,
выціснутыя зімою –
іх трэба зараз пазбіраць;
яны знікаюць, яны гінуць у самоце.

Дзве, тры беласнежныя пралескі.
Я выціскаю з іх жыццёвую моц. Яна не прыйшла.
Бедныя кволья кветкі!
Я тапчу іх насмерць!
То была адно пара пяшчотных бледных парасткаў
якія, мажліва – мажліва! – ператварыліся б
на яе грудзях у ружы.

Блакітныя пралескі

(Blåveis)

Ускараскваюся на ўзгорак. Снягі зіхцяць
пад сонцам.

Насустрач, зірні, ідзе дзяўчынка. Як яна тупае
сваімі маленькімі ножкамі.

Што там у яе? – Блакітныя пралескі!

Блакітныя пралескі! Гэтак рана! Люты, лыжны след,
дзяўчаты абразаюць сучча.

Але ж і праўда, пралескі! Дый яшчэ вялікі, важкі букет.

А ўжо яна тут! Дзевяць гадкоў. Кудзеркі.

– А што ты робіш з пралескамі?

– З пралескамі? У мяне няма пралесак.

– Вядома ж, ёсць! Я іх бачыў на свае вочы. Цэлы букет.

Але ж у яе няма ніякага букета.

Пралескамі з букета мне падаліся

двое вялікіх блакітных вачэй

гэтага дзіцяці, што стаіць, смяецца, а з тых вачэй

струменіць, быццам зорны дождж, блакіт пралесак.

Дзікая ружа

(Tornerose)

Там унізе, каля ракі, стаіць хаціна.

Яшчэ ўчора я танчыў у ёй са шляхетнымі панямі.

Крокі ў шаўковых чаравічках усё яшчэ стаяць
у мяне ўвушшу.

Ды неўзабаве я там, у яе. На ёй няма пялін.

Жыве яна сярод кустоў парэчак і ружаў.

Яе прыслуга – матылькі.

Яшчэ ўчора я танчыў з цудоўнымі панямі. У іхніх
валасах зіхцелі дьяменты. Але ніхто, ніхто не ведае

Дзікае Ружы. Плюшч захінае нашу хаціну.

Румяныя твае шчокі, Дзікая Ружа. Лясныя зоркі

ззяюць у тваіх валасах. Румяныя твае шчокі,

Дзікая Ружа, як ты мне працягваеш кубак, з якога

я магу наталіць сваю смагу, калі надыходзіць ноч.

Няхай вокны застаюцца адчыненымі.

Няхай летняя ноч

асвятляе белую падушку, няхай яна адаб'ецца ўваччу
ў маёй Дзікай Ружы.

Пачне віднець, з усходу з'явіцца птушка, заляціць
да нас у пакой і адляціць на захад.

Маё «я»

(Jeget)

Я намаляваў шырокую, спакойную палосу вады.
Маленькія і вялікія
ветразі; параходы з доўгімі шлейфамі дыму, крыжуюцца, утвараюць
на ёй дугу. Аблокі і ліхтарні адбіваюцца ў ёй; выспы,
нібы мроі, вынырваюць з яе дна.
Я дазволіў зялёнай зямлі нахіляцца з абодвух бакоў
ф’ёрда і піць тую ваду. Ён аплёў свой
ускраек лістотай, ігліцай ды кветкамі,
якія моўчкі падаюць знакі.
А пад той лістотаю мужчыны й жанчыны
прагульваюцца групамі
і парамі. Я зладзіў сугучча паветра, лістоты й вады,
я настроіў чалавечае вуха на іх лагодную гармонію.
Я хаджу адзін сярод іх і чую, як яны
пасміхаюцца адно аднаму
і шэпчуць любасныя словы.
Унізе, дзе абдымаюцца вада і ўзбярэжжа, я раблю
бэзавы шалік з імглы і ўскідаю яго на скалы.
Ён аздоблены мноствам пярлінак, святлінак,
што ўзлятаюць над гарою, над жытлом людзей.

Я хаджу сярод іх адзін. Мне ўсцешна чуць
іхнія думкі, адчуваць іх боль і радасць.
І ўсё-ткі... я не ведаю... мне нечага бракуе;
я губляю спакой,
усё мне робіцца чужым. Мне трэба пайсці адсюль.
І я павольна рушу ў горы, а за мною
ўсё слабей чутны смех і спевы. Урэшце
яны ўсе замаўкаюць; я чую адно, як шэпчуцца
травы на пустынным схіле,
як уздыхае глетчар.
Ува мне абуджаецца чорная туга.
Павінен быў нехта прыйсці.
Ён павінен быў прыйсці і прыслухацца
да таго месца, дзе ўздыхае глетчар і паміраюць
травы на пустэльным
схіле.
Ён павінен быў прыйсці й прамовіць:
«Я бачыў мора і неба,
і смугу колераў, і цуд чалавека.
Самота ўсё больш і больш адольвала мяне.
Бо ўва мне ўздымалася
туга, мне нясцерпна хацелася пазнаць таго,
чья фантазія
звершавала мора, чые думкі стварылі чалавечае вуха».

ЗМЕСТ

3 лірыкі розных гадоў	5
Сябры	5
Ева.....	8
Бура	10
Гляджу.....	12
Безыменная	13
У самоце	15
На Куццю.....	19
Усе істоты ўздыхаюць	21
Бледны твар нявесты.....	24
Вясна	27
Міласны шэпт.....	29
Фантазія	32
Застольная	34
Пакуты	36
Ці размаўляе люстэрка?.....	39
Жанр	40
Накцюрн	42
Баркарола.....	43
Калыханка	45
Вачэй зоркі ў лесе не мружаць	46
Лета	47
Дождж (Экспромт).....	48
Хельга	49
Лясныя мелодыі	51

Сцішцеся.....	59
Неба, румянец спывае твой долу... ..	60
Псальма	61
Дзень	62
Дрэва.....	64
Да цябе	66
Бывай	68
Гімн	69
Твая рука, твая душа	71
Нільсу Колету Вогту	73
Ружа	74
У магчымы свой паэтычны зборнік... ..	75
У альбом фрэкен М. Х.	78
Хвалі жыта.....	80
З вершаў у прозе	81
Апранутая ў чорнае	83
Горад	85
Беласнежныя пралескі.....	87
Блакітныя пралескі.....	89
Дзікая ружа	90
Маё «я»	91

Обстфэльдэр, С.

О25 Выбраная паэзія / Сігб'ёрн Обстфэльдэр; пер. з нарвежскай Лявона Баршчэўскага. — Мінск: Выдавец Зміцер Колас, 2018. — 96 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0011-7.

Сігб'ёрн Обстфэльдэр (1866–1900) – нарвежскі паэт, які пражыў нядоўгае жыццё, але паспеў здабыць сабе вядомасць як адзін з пачынальнікаў скандынаўскага мадэрнізму ў інтымнай і філасофскай лірыцы. У яго творчай спадчыне найбольш значнае месца займаюць верлібры і вершы ў прозе.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

УДК 821.113.5-1

ББК 84(4Нор)-5

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Сігб'ёрн Обстфэльдэр

ВЫБРАНАЯ ПАЭЗІЯ

Дызайн *Марціна Русеўкага.*

Адказны за выпуск *Зміцер Колас.*

Падпісана ў друк 16.05.2018. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 3,69. Ум. друк. арк. 3,88.

Наклад 250 асобнікаў.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас.*

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.